

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертацію
Гетманенка Олексія Олександровича «Фінансова безпека
як складова економічної безпеки національної економіки
та її інтеграції в світогосподарські відносини»,
поданої до захисту на здобуття ступеня
доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини»
за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини**

Актуальність обраної теми досліджень

Внаслідок швидкоплинних змін зовнішнього середовища, його турбулентності, динамічності і нестабільності зростає кількість загрозливих чинників, що впливають на функціонування економічної системи держави, на рівень її фінансової безпеки. Актуальності обраному напрямку дослідження надають кризові явища в світовій та національних економіках, породжені, перш за все, кризою у фінансовій сфері. Саме в умовах кризи найбільш наочно проявляються всі проблеми, що існують в державі: економічні, політичні, правові і т.д., розкриваються недоліки системи забезпечення найважливішого напрямку національної безпеки - фінансової. У такі періоди органи влади повинні надавати питань безпеки держави, організацій і громадян особливу важливість, розробляти ефективні інструменти ліквідації виникаючих загроз або згладжування їх наслідків.

Розвиток України на сьогоднішній день відбувається в надзвичайно складних геополітичних умовах, в умовах жорсткої конкуренції на фінансових ринках і в жорстких міжнародних відносинах. Глибокі зрушення в економіці держави, нестабільність політичної ситуації тощо мають відчутний вплив на вітчизняний сектор економіки та роблять проблематичним його пристосування до зазначених чинників, розхитують стабільність функціонування підприємств і галузей, ставлять під загрозу їх подальше успішне функціонування та призводять до фінансових ускладнень. За означених умов ще більш актуальними стають питання забезпечення фінансової безпеки, вирішення яких нівелюватиме і попереджуватиме несприятливі впливи на економічну систему, економічну безпеку національної економіки та забезпечуватиме реалізацію заходів щодо ліквідації цих впливів або їх наслідків. Це зумовлює актуальність та своєчасність дослідження проведеного Гетманенком О.О.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Усі наукові положення, висновки та рекомендації отримані особисто автором внаслідок вдалого поєднання наукової методології, сучасних методів і прийомів обробки економічної та статистичної інформації. Більшість положень дисертації містять авторський підхід щодо вирішення окремих

завдань в контексті розв'язання проблеми щодо управління фінансовою безпекою держави в умовах поширення ризиків та розповсюдження кризових явищ, триваючої глобалізації та інтеграції держави в світогосподарські відносини та практичні рекомендації щодо його удосконалення.

Викладений у дисертації матеріал логічно поєднує теоретико-методологічні узагальнення дослідника та аналітичні розрахунки, які базуються на великому масиві статистичної інформації, поданого у матеріалах: законодавчих актів Верховної Ради України; постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України; статистичних даних Державного комітету статистики України; публікаціях науковців та практиків, а також власних дослідженнях автора з управління фінансовою безпекою держави в умовах поширення ризиків та розповсюдження кризових явищ, триваючої глобалізації та інтеграції держави в світогосподарські відносини; публікаціях науковців та практиків, а також власних дослідженнях автора. Розрахунки подані в дисертації переважно виконані з використанням розроблених автором підходів, що забезпечило обґрунтованість наукових положень та висновків. Представлені пропозиції та рекомендації є цілком змістовними та обґрунтованими. Їх практичну цінність засвідчує апробація на міжнародних та всеукраїнських конференціях, в роботі яких приймав участь дисертант.

Новизна результатів наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукова новизна дисертаційної роботи Гетманенка О.О. полягає у розвитку теоретичних, методологічних і практичних положень щодо інноваційних підходів до управління підприємствами електронної комерції в умовах глобалізації. Найбільш вагомими результатами, що характеризують новизну і розкривають повноту та зміст дисертаційного дослідження є:

у перше:

- запропоновано концепцію стратегічного антикризового управління фінансовою безпекою держави, яка має реалізовуватись на засадах стратегічного та превентивного характеру, повинно бути спрямоване на безперервне забезпечення такого рівня фінансової безпеки держави, при якому вона здатна захищати власні національні інтереси, підтримувати соціально-економічну і фінансову стабільність розвитку, бути учасником світових інтеграційних процесів та міжнародних економічних відносин, що передбачає: відповідність фінансової політики держави (міжнародної, регіональної, національної, місцевої) довгостроковим цілям сталого розвитку; постійну комплексну взаємодію всіх суб'єктів управління фінансовою безпекою за всіма аспектами фінансової безпеки; постійний контроль, моніторинг та упередження наявних і потенційних внутрішніх та зовнішніх ризиків, загроз, небезпек та дисбалансів шляхом побудови вертикально-інтегрованої системи ризик-менеджменту на всіх рівнях економіки; постійну розробку та удосконалення інструментарію для здійснення контролю, моніторингу та уникнення ризиків, загроз, небезпек та

дисбалансів, подолання їх негативних наслідків та забезпечення фінансової безпеки держави (стор. 186);

удосконалено:

- структуру системи регулювання глобальної фінансової безпеки, яка на відміну від існуючої представляє собою багаторівневу структуру з виділенням обов'язкових взаємопов'язаних рівнів: рівень глобальної фінансової безпеки - відповідальний за міжнародну координацію та регулювання глобальної фінансової безпеки; рівень міжнародних організацій та банків - відповідальний за оцінку ризиків, загроз та небезпек, розробку нових механізмів управління, здійснення фінансової підтримки країн світу; рівень міжнародних профільних органів - відповідальний за встановлення стандартів, норм і правил фінансовій сфері; рівень регіональних організацій - відповідальний за вирішення та упередження локальних проблем та ризиків фінансовій безпеці; рівень країн, учасників світового господарства, - це рівень країн в особі їх керівників, керівників та представників відповідних державних органів, установ та організацій (стор. 165-172);

- перелік ключових засад, яких слід дотримуватись при управлінні фінансовою безпекою країни: по-перше, концепція фінансової безпеки країни повинна бути складовою частиною загальної економічної безпеки держави та визначатися відповідною фінансовою політикою; по-друге, питання управління фінансовою безпекою держави повинно здійснюватись комплексно і на довготривалій основі; по-третє, роль держави при реалізації власної фінансової політики має відбуватись через відповідну стратегію, яка повинна, з одного боку, сприяти упередженню та мінімізації ймовірності руйнування економічного потенціалу країни та забезпечувати необхідний рівень фінансової стабільності, з іншого боку, сприяти формуванню ефективної системи фінансової безпеки; по-четверте, кризовий характер світового господарства та фінансової системи тягне за собою нестійкість і загрозу для фінансової безпеки окремо взятої країни внаслідок все більшої вразливості складної відкритої фінансової системи до незначних збурень і локальних ризиків (стор. 183-184);

- завдання підсистеми ризик-менеджменту системи управління фінансовою безпекою держави: визначення та попередження існуючих та потенційних системних ризиків, небезпек та загроз зовнішнього та внутрішнього походження, адже саме вони спричиняли і спричиняють найбільший негативний та руйнівний вплив на фінансову безпеку окремої держави; оцінка та визначення необхідних ресурсів для нейтралізації ризиків, небезпек і загроз; планування та коригування заходів з питань реалізації державної політики в сфері забезпечення фінансової безпеки (стор. 196-197);

- комплексну систему оцінки системи управління фінансовою безпекою держави, що має ґрунтуватись на таких положеннях: по-перше, здійснюється оцінка рівня фінансової безпеки на підставі розрахунку інтегрального показника оцінювання, що визначається на підставі визначення індикаторів, які характеризують найбільш пріоритетні напрямки фінансової безпеки держави, та відповідної шкали ідентифікації (п. 2.2); по-друге, здійснюється

кількісна оцінка елементів SWOT-аналізу шляхом визначення ступеня їх впливу на фінансову безпеку держави та систему управління фінансовою безпекою держави з подальшою побудовою зведеної матриці SWOT-аналізу стратегічного балансу стану фінансової безпеки та системи управління фінансовою безпекою (п. 3.3);

- загальний перелік принципів управління фінансовою безпекою держави, який повинен бути заснований на засадах державного управління економічною безпекою і включати: законність; плановість; обґрунтованість; безперервний контроль над виконанням всіх стратегічних та тактичних, оперативних завдань; багатовимірність; системність та забезпечення балансу фінансових інтересів на макро- і мікрорівні; координація; своєчасність і адекватність заходів захисту національних фінансових інтересів реальним і потенційним загрозам (стор. 50-51);

- основних джерел походження зовнішніх та внутрішніх загроз фінансовій безпеці держави на сучасному етапі розвитку світової економіки та міжнародних економічних відносин (стор. 62-64).

набули подальшого розвитку:

- уточнено зміст низки основних понять управління фінансовою безпекою держави, зокрема: "фінансова безпека держави" і за результатами здійсненого дослідження розроблено власне визначення даної категорії, за яким фінансова безпека держави - це стан фінансової системи держави, при якому забезпечується її цілісність і єдність, стійке і надійне функціонування на всіх рівнях національної економіки, створюються умови для розширеного відтворення і економічного зростання, гарантується ефективно запобігання всіляким ризикам і загрозам, що можуть дестабілізувати фінансову стійкість держави (стор. 43-44); під поняттям «економічна безпека національної економіки» пропонується розглядати стан національної економіки, який гарантує суверенітет та незалежність держави та її національної економіки, дозволяє вирішувати зовнішні і внутрішні загрози, конфлікти і протиріччя та відстоювати свої національні інтереси в світовому господарстві в умовах міжнародної конкуренції, визначає можливість проведення самостійної економічної політики і створює умови для стабільного розвитку, забезпечення спроможності національної економіки задовольняти потреби громадян, суспільства та держави (стор. 34);

- сформульовано й обґрунтовано сучасні виклики світового господарства та міжнародних економічних відносин, спричинені світовою фінансовою кризою: криза вимагає чіткого усвідомлення фундаментальних причин та механізмів розвитку кризових процесів та їх впливу на фінансову безпеку міжнародну та національну; криза вимагає від національних урядів та міжнародних організацій продуманих та активних дій, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків кризи та відновлення нормальної економічної активності та фінансової стабільності як джерел подальшого розвитку національних економік; криза вимагає чіткого усвідомлення глибини інтеграції світової економіки; криза вимагає радикального перегляду традиційних поглядів на роль держави в економіці (стор. 185-186).

Характеризуючи в цілому новизну результатів наукових положень дисертаційної роботи, слід зазначити, що беззаперечна оригінальність дисертаційного дослідження полягає в обраній його проблематиці та необхідності ефективного управління фінансовою безпекою держави в умовах поширення ризиків та розповсюдження кризових явищ, триваючої глобалізації та інтеграції держави в світогосподарські відносини. Викладений матеріал результатів дослідження характеризується глибоким системним підходом до пошуку шляхів підвищення ефективності управління фінансовою безпекою держави в умовах поширення ризиків та розповсюдження кризових явищ, триваючої глобалізації та інтеграції держави в світогосподарські відносини.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації у повній мірі висвітлені у 7 наукових працях загальним обсягом 3,12 обл.-друк. арк., у т. ч.: 3 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави; 2 публікації у матеріалах науково-практичних конференцій.

Усі наукові результати опубліковані вперше за темою дисертації та не містять опублікованих раніше в інших наукових публікаціях результатів.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Дисертація та наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, не містять порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

Дискусійні положення, недоліки і побажання

Поряд із визнанням наукової та практичної вагомості результатів дослідження, одержаних у дисертаційній роботі Гетманенка О.О. доцільно вказати на наступні положення дискусійного характеру, недоліки та побажання:

1. На стор. 20-21 дисертаційного дослідження автором виділено найголовніші елементи економічної безпеки держави: економічна незалежність, стійкість і стабільність національної економіки, здатність до саморозвитку і прогресу. На нашу думку даний перелік є доволі загальним і автору слід було, хоча б інформаційно, подати перелік елементів економічної безпеки держави більш розширеним.

2. Пункт 1.2 дисертаційного дослідження має назву "Глобальна фінансова безпека та фінансова безпека держави як економічні категорії: сутність та властивості", в той же час переважна його частина присвячена

фінансовій безпеці держави, а глобальна фінансова безпека розглянута вельми загальною.

3. В пункті 2.2 дисертаційного дослідження автором детально досліджується питання зовнішнього та внутрішнього боргу та його впливу на рівень фінансової безпеки держави з виділенням причин його зростання. Водночас, на нашу думку, автору окрім визначених причин, необхідно було б окремо виділити таку причину зростання зовнішнього та внутрішнього боргу України як неякісне управління боргом, що здійснюється для вирішення переважно поточних завдань і не повною мірою враховує середньострокові та довгострокові наслідки та проблеми.

4. На рисунку 3.1 автором запропонована структура системи регулювання глобальної фінансової безпеки з виділенням національного, регіонального та глобального рівнів. Чи не стане така система загрозливою для нерозвинених країн та країн, що розвиваються, чи не створить для них це додаткові ризики для їх фінансової безпеки та чи не спричинить втрату їх суб'єктності як учасників міжнародних економічних відносин?

5. В представленій автором в п. 3.2 концепції стратегічного антикризового управління фінансовою безпекою держави зазначається, що вона має реалізовуватись на засадах стратегічного та превентивного характеру, передбачає відповідність фінансової політики держави (міжнародної, регіональної, національної, місцевої) довгостроковим цілям сталого розвитку, тощо. Водночас, протягом навіть короткого періоду будь-яка держава стикається з безліччю всіляких ризиків та загроз, чи дозволить запропонована концепція забезпечувати достатній рівень фінансової безпеки держави протягом тривалого періоду?

Вказані зауваження відображають власну наукову позицію опонента і не заперечують можливості існування авторського бачення шляхів розв'язання задач дисертаційного дослідження, а тому не впливають на позитивну оцінку цього дисертаційного дослідження.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Гетманенка Олексія Олександровича «Фінансова безпека як складова економічної безпеки національної економіки та її інтеграції в світогосподарські відносини» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на вельми актуальну тему. Вона містить теоретичні та методичні засади, розробки науково-практичних рекомендацій щодо управління фінансовою безпекою держави в умовах поширення ризиків та розповсюдження кризових явищ, триваючої глобалізації та інтеграції держави в світогосподарські відносини шляхом використання концепції стратегічного антикризового управління фінансовою безпекою держави.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота «Фінансова безпека як складова економічної безпеки національної економіки та її інтеграції в світогосподарські відносини»

відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини», та вимогам пп. 9, 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року №167, а її автор – Гетманенко Олексій Олександрович - заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри глобальної економіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
Міністерства освіти і науки України

Н. М. Вдовенко

ВІДЧУЮ
від імені
відділу кадрів
М. Михайліченко
2021

06.2021р.
ВОВ